

7. Καθημερινή ζωή

Εργασία και Επαγγέλματα

Συνδυασμός ερώτησης ελεύθερης ανάπτυξης και σύντομης απάντησης

Ο Ξενοφών στον “Οικονομικό” του λέγει:

«Οι ταπεινές μονότονες χειρωνακτικές εργασίες έχουν κακή φήμη στις πολιτισμένες κοινωνίες και όχι άδικα. Διότι είναι η καταστροφή του σώματος όλων όσων ασχολούνται με αυτές, εργατών και επιστατών, που είναι υποχρεωμένοι να παραμένουν σε στάση καθισμένου ανθρώπου ή στο σκοτάδι, ή να γονατίζουν ολόκληρες μέρες μπροστά στο καμίνι. Παράλληλα με τον φυσικό εκνευρισμό επέρχεται η εξασθένηση της ψυχής, ενώ ο χρόνος που απαιτούν αυτές οι ταπεινές μηχανικές εργασίες από εκείνους που ασχολούνται με αυτές, δεν τους αφήνει τον καιρό να αφοσιωθούν στις απαιτήσεις της φιλίας και της πολιτείας»

Ξενοφώντος Οικονομικός Δ, 2

Αφού μελετήσετε προσεκτικά το παραπάνω κείμενο και όσα σχετικά αναφέρει το σχολικό σας εγχειρίδιο:

- α)** να αναφέρετε ποιοι ήταν εκείνοι που ανέλαβαν σταδιακά τις περισσότερες χειρωνακτικές ή μισθωτές εργασίες στην αρχαία Αθήνα.
- β)** να εξηγήσετε γιατί συνέβη αυτό.
- γ)** να συσχετίσετε τις απόψεις αυτές με ανάλογες αντιλήψεις άλλων εποχών.

Ερώτηση πολλαπλής επιλογής

- Στην Αθήνα οι ασχολούμενοι με το εμπόριο του σιταριού απειλούνταν με αυστηρές ποινές, αν παρέβαιναν τους σχετικούς νόμους, επειδή:
(Σημειώστε τη σωστή απάντηση, τοποθετώντας σε κύκλο το γράμμα αρίθμησης της)
  - α)** Μετά το άνοιγμα των Στενών του Ελλησπόντου, που διευκόλυνε τον ανεφοδιασμό της Αθήνας με σιτηρά, οι τιμές των σιτηρών ανέβηκαν κατακόρυφα.
  - β)** Οι κάπηλοι αγόραζαν από τους παραγωγούς τα σιτηρά σε πολύ υψηλές τιμές.

- γ) Οι Αθηναίοι ήθελαν να διατηρήσουν σε προσιτά επίπεδα τις τιμές των σιτηρών που σε σημαντικό ποσοστό εισήγαγαν για την αντιμετώπιση του επισιτιστικού τους προβλήματος.
- δ) Οι τοκογλύφοι, εκμεταλλευόμενοι τις ανάγκες εμπόρων και αγροτών, ζητούσαν μεγαλύτερο τόκο από τον συνήθη.

Ερώτηση συμπλήρωσης

- Να συμπληρωθούν τα κενά στις παρακάτω προτάσεις:

Οι υλοτόμοι είχαν ως επάγγελμα .....

.....

ενώ οι λατόμοι ασχολούνταν με .....

.....

Οι βυρσοδέψες ήταν .....

.....

και οι σκυτοτόμοι κατασκεύαζαν .....

Οι αγγειογράφοι ακολουθούσαν στα αγγεία τους τον .....

..... και τον ..... ρυθμό.

Σε παλιότερες της κλασικής εποχής οι δανεισμοί γίνονταν χωρίς .....

Οι ριζοτόμοι είχαν ως έργο να .....

..... και να τα φέρνουν στον .....

.....

Οι κάπηλοι ήταν .....

και συχνά τους κατηγορούσαν για .....

Γι' αυτό το λόγο τους παρακολουθούσαν συνεχώς οι ..... και οι .....

Ερώτηση διαζευκτικής απάντησης ή του τύπου «σωστό-λάθος»

- Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν ως Σωστές ή Λανθασμένες, σημειώνοντας Χ στο αντίστοιχο τετραγωνάκι. Στη συνέχεια, στα διάστικτα κενά να αναδιατυπώσετε τις λανθασμένες προτάσεις, ώστε να γίνουν σωστές.

Σωστό Λάθος

- α) Ο Πλάτων δεν θεωρούσε την ιατρική επάγγελμα για ελεύθερους ανθρώπους. ....
- .....

- β) Οι κάπηλοι έχαιραν εκτιμήσεως στην αθηναϊκή κοινωνία.
 .....
- γ) Ο Αριστοτέλης θεωρούσε υποτιμητική κάθε μίσθωση και χειρωνακτική εργασία.
 .....
- δ) Ο Πλούταρχος έχει υποστηρίξει ότι τα λαμπρά οικοδομήματα στην Ακρόπολη έγιναν, για να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της ανεργίας.
 .....
- ε) Στην κλασική εποχή το μεγαλύτερο μέρος της γης το κατείχαν οι αριστοκράτες, ενώ αντίθετα κατά τον 4^ο αι. π.Χ. τα κτήματα τους διασπάστηκαν σε πολλά μικρότερα.
 .....
- ζ) Στην Αττική οι αρχές συχνά αναγκάζονταν να απαγορεύσουν την εκτροφή χοίρων.
 .....
- η) Οι σκυτοτόμοι έγδερναν τα ζώα και πουλούσαν το δέμα τους στους υποδηματοποιούς.
 .....

Εργασία για το σχολείο

- Αφού παρατηρήσετε τις εικόνες των σελίδων 127, 132, 133, 134 και 136 του σχολικού σας εγχειριδίου, να συζητήσετε στην τάξη για τις ουσιώδεις διαφορές που παρατηρείτε στον ερυθρόμορφο και τον μελανόμορφο ρυθμό καθώς και για τη χρήση των διαφόρων αγγείων.

Συνθετική - Δημιουργική εργασία

Στη σελίδα 119 του σχολικού σας εγχειριδίου αναφέρεται:

«Κατά τα αρχαϊκά χρόνια το σκηνικό αλλάζει. Η πόλη-κράτος ως θεσμός ισχυροποιείται, το εμπόριο με την εισαγωγή του νομίσματος, την αύξηση του πληθυσμού και τον αποικισμό ξεφεύγει από τα στενά τοπικά όρια και το άτομο απελευθερώνεται».

- Να αναλύσετε τη σημασία της φράσης «το άτομο απελευθερώνεται» σε συνάρτηση με την όλη δράση του αρχαίου Έλληνα κατά την αρχαϊκή και κλασική εποχή.
- Να χρησιμοποιήσετε ως βοηθήματα:
  - α) το σχολικό σας βιβλίο.
  - β) *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τ. Γ2, Ο πολιτισμός της κλασικής εποχής, σσ. 242 κ.ε. και τ. Δ, Πολιτεία, Οικονομία, Κοινωνία, σσ. 464 κ.ε.
  - γ) M. I. Finley, *Οικονομία και Κοινωνία στην Αρχαία Ελλάδα*.
  - δ) A. Andrews, *Αρχαία Ελληνική Κοινωνία*.

Ψυχαγωγία

Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Να περιγράψετε τα συνήθη εδέσματα και ποτά των Αθηναίων και Σπαρτιατών.
2. Να δώσετε το περιεχόμενο και τη σημασία της έννοιας **συμπόσιο** και να την αντιδιαστείλετε από τους **εράνους** και τα **συσσίτια**.
3. Να περιγράψετε το εθιμικό τυπικό ενός συμποσίου.
4. Να περιγράψετε 5 παιχνίδια (τυχερά ή διασκέδασης).

Ερώτηση αντιστοίχισης

- Να γράψετε στο κενό αριστερά το γράμμα του δεδομένου της Β' στήλης που αντιστοιχεί στο δεδομένο της Α' στήλης. (Σε κάθε δεδομένο της Α' στήλης αντιστοιχεί ένα μόνον από τα δεδομένα της Β' στήλης).

A'	B'
___ ο κότταβος	α) ποτό από αλεύρι και κριθάρι διαλυμένο σε κρασί ή νερό και αρωματισμένο με θυμάρι.
___ ο ασκωλιασμός	β) είδος κρεβατιού όπου έτρωγαν μισοξαπλωμένοι στο αριστερό τους χέρι.
___ το ανάκλιτρο	γ) φαγητό που συνοδευόταν από ψωμί και αργότερα από ψάρι.
___ το όψον	δ) παιχνίδι με τρία ζάρια που στις πλευρές τους είχαν χαραγμένα γράμματα ή αριθμούς. Η καλύτερη ζαριά έφερνε και στα 3 εξάρι.
___ ο κυκεών	ε) παιχνίδι κατά το οποίο πηδούσαν με το ένα πόδι πάνω σε φουσκωμένα σακιά προσπαθώντας να κρατήσουν την ισορροπία τους. στ) παιχνίδι κατά το οποίο με το κρασί που είχε απομείνει στο ποτήρι σημάδευαν κάποιο στόχο προφέροντας συνάμα το όνομα αγαπημένου προσώπου. ζ) μεγάλο αγγείο όπου αναμείγνυαν κρασί και νερό.

Ερώτηση συμπλήρωσης

- Να συμπληρώσετε τα διάστικτα κενά του παρακάτω κειμένου.

Οι αρχαίοι Έλληνες έτρωγαν για πρωινό ..... βουτηγμένο σε ..... και ..... ή ..... . Για τους φτωχούς τα ..... ήταν βασικό στοιχείο ..... όπως και τα ..... Το ..... ήταν ..... πολυτελείας. Ο «μέλας ζωμός» των Σπαρτιατών αποτελείτο από ..... με ..... και ..... . Στον ..... έκαναν την ανάμειξη του ..... . Οι συμποσιαστές συγκεντρώνονταν στον ..... και ξάπλωναν στα ..... που το κάθε ένα χωρούσε συνήθως ..... . Στη διάρκεια του φαγητού δεν χρησιμοποιούσαν ..... αλλά τα ..... για να πιάνουν τις ..... . Οι Αθηναίοι δεν έπαιρναν μέρος στα ..... . Στη Σπάρτη συμμετείχαν στα ..... μόνο όσοι είχαν τη δυνατότητα να συνεισφέρουν την αναλογία τους σε ..... και ..... . Όσοι αδυνατούσαν να αντεπεξέλθουν σ' αυτή την υποχρέωση ..... από τα κοινά ..... και έχαναν το ..... του.....

Εργασία για το σπίτι

- Ο Αθηναίος Θουκυδίδης (Β.6.) υποστηρίζει ότι:

«Το όνομα μιας ευπρεπούς γυναίκας καθώς και το πρόσωπό της πρέπει να εγκλείονται εις την οικίαν».

- Αφού λάβετε υπόψη σας:

α) την άποψη του Θουκυδίδη,

β) από το σχολικό σας βιβλίο: τις σσ. 66-72, τα παραθέματα 1 και 2 της σ. 138,

γ) τη θέση του σχολικού σας βιβλίου ότι «η μόδα συνδεόταν άμεσα και τότε, όπως και τώρα, με την κοινωνική θέση, το φύλο, την ηλικία και το επάγγελμα» (σ. 135) και

δ) την πληροφορία ότι οι Σπαρτιάτισσες δεν αλλοίωναν τη φυσική τους όψη με ψιμίθια και φτιασίδια,

1. Να αντιπαραβάλετε τη θέση της γυναίκας στη σπαρτιατική και στην αθηναϊκή κοινωνία εντοπίζοντας τις ουσιώδεις διαφορές.

2. Να καταδείξετε μέχρι ποιο σημείο η χρησιμοποίηση των ποικίλων καλλυντικών της εποχής για την ενίσχυση της ομορφιάς και τη διατήρησή της συνιστούσε υπαρκτή ανάγκη ή απλά ματαιοδοξία κατά την αρχαιότητα.

Η μόδα (συρμός)

Ερώτηση διαζευκτικής απάντησης ή του τύπου “σωστό-λάθος”

- Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν ως Σωστές ή Λανθασμένες, σημειώνοντας Χ στο αντίστοιχο πλαίσιο. Στη συνέχεια, στα διάστικτα κενά να αναδιατυπώσετε όσες από τις προτάσεις θεωρήσατε λανθασμένες, ώστε να γίνουν σωστές.

	Σωστό	Λάθος
α) Οι τέπτιγες ήταν ειδικά κοσμήματα για τη στερέωση των μαλλιών.	☐	☐
β) Τα ανδρικά δακτυλίδια μπορούσαν να χρησιμεύουν ως σφραγιδόλιθοι.	☐	☐
γ) Οι Έλληνες στο ντύσιμο τους προτιμούσαν τα έντονα και εκθαμβωτικά χρώματα.	☐	☐
δ) Η χλαμύς ήταν ρούχο που φοριόταν κατάσαρκα.	☐	☐
ε) Στα χρόνια του Περικλή άρχισαν οι άνδρες να ξυρίζουν εντελώς το πρόσωπο τους.	☐	☐
στ) Η ενδρομίς φοριόταν πάνω από τα βασικά τους ρούχα όταν έκανε κρύο.	☐	☐
ζ) Οι γυναικονόμοι στη Σπάρτη ράβδιζαν τις γυναίκες που φορούσαν πέπλους.	☐	☐
η) Οι γυναίκες συνήθιζαν να βάφουν το πρόσωπό τους χρησιμοποιώντας λευκό ανθρακικό ασβέστιο.	☐	☐
θ) Οι δούλοι υποχρώνονταν να δένουν τα μαλλιά τους με ειδικούς σπάγγους.	☐	☐
ι) Το ξανθό χρώμα των μαλλιών αποτελούσε χαρακτηριστικό γνώρισμα των εταίρων.	☐	☐
ια) Τα περιβλήματα φοριούνταν πάνω από τους χιτώνες.	☐	☐

